



**TER BESLUITVORMING**

Aan: MOCW

**Wetgeving en Juridische  
Zaken**

**Van**

**Datum**

08 december 2022

**Referentie**

35058956

**Bijlagen**

-wetsvoorstel & MvT  
-Nader rapport  
-Beslisnota's & bijlage nota

# nota

Nader rapport wetsvoorstel *Wijziging van onder andere de Les- en cursusgeldwet in verband met de aanpassing van de indexeringsbepalingen van het lesgeld en cursusgeld en aanpassing van de hardheidsclausule*

## Aanleiding

Op 30 november 2022 heeft de Afdeling advisering van de Raad van State (RvS) een dictum A advies zonder opmerkingen (blanco advies) uitgebracht op het wetsvoorstel *Wijziging van onder andere de Les- en cursusgeldwet in verband met de aanpassing van de indexeringsbepalingen van het lesgeld en cursusgeld en aanpassing van de hardheidsclausule*.

Het wetsvoorstel is vrijwel gelijk gebleven aan de versie waar de MR op 4 november 2022 mee akkoord is gegaan. Het wetsvoorstel is gereed om te worden ingediend bij de TK.

## Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de inhoud van het nader rapport en het nader rapport en de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel te ondertekenen.

## Toelichting

### *Inhoud wetsvoorstel*

- Op dit moment is de wijze van indexering van het collegegeld, lesgeld en cursusgeld op verschillende niveaus van regelgeving vastgesteld. Het wetsvoorstel regelt dat er een delegatiebepaling wordt opgenomen in de Les- en cursusgeldwet (LCW), waardoor voor alle drie de gelden de indexeringswijze bepaald wordt op het niveau van AMvB. Evenals bij het collegegeld zal de indexering van het les- en cursusgeld worden bepaald op basis van de prijsontwikkeling gedurende een heel jaar.
- Het wetsvoorstel regelt tevens dat de uitzonderingen op de toepassing van de hardheidsclausules van de WSF 2000 en WTOS (i.e. de begrippen partner, toetsingsinkomen en vreemdeling) komen te vervallen.

### *Beslisnota's*

- Na uw akkoord wordt het wetsvoorstel en het nader rapport naar de TK verstuurd. Hierbij worden ook de bijgevoegde beslisnota's meegestuurd.
- De eerste beslisnota betreft een bredere nota van 25 juli 2022 over de fiches van de augustusbesluitvorming. Deze nota is daarom niet opgenomen in het notadossier. De onderdelen van deze nota die

samenhangen met dit wetsvoorstel worden als bijlage aan deze nota toegevoegd.

**Datum**  
8 december 2022

#### *Advies RvS*

- De RvS heeft geen opmerkingen bij het wetsvoorstel. Dit heeft dan ook niet geleid tot aanpassingen van het wetsvoorstel.
- In de memorie van toelichting is verduidelijkt dat het lesgeld ook door meerderjarige voltijd vavo-studenten wordt betaald. Daarnaast zijn enkele tekstuele aanpassingen gedaan.

#### *Planning*

Het tijdspad voor deze wetswijziging is krap, aangezien het wenselijk is de indexatie van het lesgeld voor studiejaar 2024/2025 met de nieuwe indexatiemethode te laten plaatsvinden. Hiervoor moet het wetsvoorstel voor 1 oktober 2023 in werking treden.

De planning ziet er op hoofdlijnen als volgt uit:

TK	december – april 2023
EK	april - 11 juli 2023
Ondertekening, contraseign, drukproef	juli 2023
Plaatsing Staatsblad	juli 2023
Minimum invoeringstermijn	juli – augustus 2023
Inwerkingtreding	voor 1 oktober 2023

#### **Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden**

N.v.t.

## Bijlage

**Datum**

8 december 2022

### **Integrale informatie eerste beslisnota**

De onderstaande informatie komt onaangepast uit een bredere nota van 25 juli jl. over de fiches voor de augustusbesluitvorming.

### **Aanleiding**

Op 20 juni jl. heeft u aangegeven voornemens te zijn om de wijze van indexering van het wettelijk collegegeld, lesgeld en cursusgeld aan te passen. Het definitieve besluit over dit voorstel volgt – zoals in de MR afgesproken – tijdens de augustusbesluitvorming over koopkracht.

Voor de augustusbesluitvorming wordt een fiche opgesteld over dit onderwerp. Voor de wijze van indexeren is nog een keuze te maken, die u wordt voorgelegd met deze nota.

### **Geadviseerd besluit**

- U wordt geadviseerd om het collegegeld, cursusgeld en lesgeld op basis van een jaargemiddelde te indexeren en niet op basis van een driejaarsgemiddelde, omdat:
  - Wanneer wordt uitgegaan van een jaargemiddelde reeds wordt voldaan aan het uitgangspunt van het voorstel dat incidentele pieken worden gedempt.
  - De inflatiecorrectie over die periode beter matcht met de daadwerkelijke inflatie en pieken minder na-ijlen.
  - Het gebruik van een jaargemiddelde het financiële effect beperkt voor instellingen en alsnog een dempende werking heeft voor studenten. De dempende werking voor studenten is wel minder dan bij een driejaarsgemiddelde.
  - De studiefinancieringsbedragen worden eveneens met een jaargemiddelde van het CPI geïndexeerd, waardoor het geheel beter op elkaar aansluit.

### **Samenvatting**

- Het invoeren van een indexering van de collegegelden op basis van een gemiddelde is voor de OCW-begroting budgettair neutraal. Voor de instellingen is er wel een cumulatief financieel effect, dat zij niet kunnen inlopen, omdat het collegegeld in alle scenario's al na een paar jaar naar hetzelfde bedrag tendeert. Op basis van een driejaarsgemiddelde wordt de derving voor de instellingen ingeschat op € 282 miljoen. Dit bedrag is hoger dan eerder gecommuniceerd omdat nu rekening wordt gehouden met de hogere verwachte inflatie van de komende jaren, zoals geraamd door DNB.
- Omdat dit effect aanzienlijk is, hebben wij een alternatieve optie verkend om een jaargemiddelde te hanteren. Deze optie heeft als voordeel dat het effect op de collegegeldinkomsten voor de HO-instellingen lager is (totaal € 84 miljoen). Deze optie voldoet aan het oorspronkelijke doel (incidentele pieken dempen) en zorgt ervoor dat de indexatie van het wettelijk collegegeld in de tijd beter matcht met de daadwerkelijke inflatie.
- Het nadeel voor studenten is dat het collegegeld sneller stijgt dan bij een driejaarsgemiddelde. Voor het studiejaar 2023/2024 wordt een stijging

van € 100 euro verwacht en circa € 160 euro voor het studiejaar 2024/2025 ten opzichte van € 60 euro en € 100 euro bij een drie jaar gemiddelde. NB zonder inflatiedemping zouden de collegegelden stijgen met resp. € 211 en € 75.

**Datum**  
8 december 2022

- Op 2 augustus hebben wij ambtelijk overleg met UNL en VH gevoerd om de systematiek van een meerjarig gemiddelde te bespreken. VH geeft aan dat de optie van een driejarig gemiddelde niet uitvoerbaar is zonder compensatie vanuit OCW. UNL noemt het driejarig gemiddelde onwenselijk.
- Hun ambtelijke appreciatie is dat zij, gesteld voor de keuze, de voorkeur geven aan een jaargemiddelde en niet een driejarig gemiddelde. Waarbij de VH aangeeft voor studiejaar 2023/2024 liefst de huidige systematiek te blijven volgen.
- Ook voor het cursusgeld is het voorstel om de indexering voor studiejaar 2023-2024 aan te passen naar een jaargemiddelde.
- Voor het aanpassen van de wijze van indexering van het lesgeld in het MBO is een wetwijziging vereist, waardoor aanpassing pas op zijn vroegst per volgend jaar mogelijk is (per studiejaar 2024-2025). Dit wetsvoorstel wordt nu voorbereid.

## Toelichting





### Fiche indexering

- Op 20 juni heeft u de voorkeur uitgesproken om voor de indexatie gebruik te maken van het gemiddelde van drie keer het jaargemiddelde (mei tot en met april) van de consumentenprijsindex (CPI).
- Met dit voorstel wordt de huidige systematiek voor de toekomst herzien zodat incidentele uitschieters worden gedempt
- Indien de indexering wordt gebaseerd op een driejaarsgemiddelde dan zal het wettelijk collegegeld en cursusgeld voor het studiejaar 2023/2024 met ca. 2,8% stijgen. De inschatting was dat de collegegeldontvangsten van de instellingen ca. € 120 miljoen lager zullen zijn ten opzichte van de situatie waarbij het collegegeld met 9,6% wordt geïndexeerd.
- De Nederlandse Bank (DNB) verwacht dit jaar een gemiddelde inflatie van 8,7% en de komende jaren een inflatie van 3,9% en 2,4%.<sup>1</sup>
- Op basis van de prognose van de DNB is het meerjarig financieel effect ingeschat voor de collegegeldinkomsten.

### *Verwachte indexering*

Onderstaande tabel geeft de indexatie in procenten weer in de drie verschillende scenario's. Uitgangspunt hierbij is de inflatieverwachting van DNB.

	CBS (jaargemiddeld)	April indexatie	3 jaargemiddelde	Jaargemiddelde (mei/april)
2020	1,11	1,19		2,26
2021	2,83	1,88		1,37
2022	8,70	9,56	2,79	4,73
2023	3,94	3,08	4,40	7,11
2024	2,38	2,38	5,09	3,42
2025	2,38	2,38	4,30	2,38

Legenda	
	Realisatie
	Prognose
	Prognose OCW
	Aanname = vorig jaar

\* De inflatie wordt per kalenderjaar weergegeven. De inflatie van 2022 is van invloed op het collegegeldtarief van het studiejaar 2023/2024

<sup>1</sup> De Nederlandse Bank (2022). Economische Ontwikkelingen en Vooruitzichten DNB - juni 2022.  
<https://www.dnb.nl/publicaties/publicatieoverzicht/publicaties-dnb/eov/economische-ontwikkelingen-en-vooruitzichten-dnb-juni-2022/>

- Hoewel de systematiek van een gemiddelde inflatie pieken en dalen dempt zal het collegegeld (op termijn) meestijgen met de inflatie.
- De mate van demping is afhankelijk van de periode waarover de inflatie wordt gemiddeld.
- Bij een jaargemiddelde stijgt het wettelijk collegegeld per 2023/2024 met 4,7%, per 2024/2025 met 7,1% en per 2025/2026 met 3,4%.
- Bij een driejaarsgemiddelde stijgt het wettelijk collegegeld per 2023/2024 met 2,8%, per 2024/2025 met 4,4% en per 2025/2026 met 5,1%.

**Datum**  
8 december 2022

#### *Financieel effect per studiejaar*

Onderstaande tabel geeft een inschatting van de derving van collegegeldinkomsten weer voor de HO-instellingen ten opzichte van de huidige systematiek. Op termijn tenderen de collegegeldinkomsten naar de inkomsten die instellingen gehad zouden hebben zonder wijziging van de indexatiesystematiek. Het is niet zo dat de misgelopen inkomsten van de eerste paar jaar in latere jaren terug worden verdiend.

Scenario vergelijking tov huidige	3 jaargemiddelde (mei/april)	Jaargemiddelde (mei/april)
2023	119.593.018	85.204.323
2024	99.181.932	13.202.122
2025	50.150.133	-7.105.980
2026	12.994.722	-7.274.918
<b>Cumulatief</b>	<b>281.919.804</b>	<b>84.025.547</b>

- De impact van een driejarige gemiddelde wordt meerjarig ingeschat op € 282 miljoen.
- Het financieel effect van een alternatief waarbij een jaargemiddelde gebruikt wordt heeft minder impact op de collegegeldinkomsten van de instellingen (totaal € 84 miljoen).
- Onze inschatting is dat je bij het driejaarsgemiddelde niet kunt volhouden dat er geen compensatie voor HO-instellingen nodig is. Bij het jaargemiddelde kunnen we beargumenteren dat compensatie niet nodig is omdat de collegegeldinkomsten niet veel afwijken van de huidige systematiek en deze bovendien zijn afgezet tegen de situatie waarin collegegeldinkomsten met een hoog percentage van 9,6% worden geïndexeerd.
- De HO-instellingen hebben over het geheel genomen een gezonde financiële positie. Aangezien een wijziging van de systematiek ruim van tevoren kenbaar wordt gemaakt, verwachten we niet dat instellingen in liquiditeitsproblemen zullen komen als gevolg van deze wijziging.

#### *Verwachte ontwikkeling van het collegegeld*

Onderstaande tabel laat de ontwikkeling van het wettelijk collegegeld in euro's zien in de verschillende scenario's.

Collegegeld	CBS (jaargemiddeld)	Huidige systematiek	3 jaargemiddelde (mei/april)	Jaargemiddelde (mei/april)
2022	nvt	2.209	2.209	2.209
2023	nvt	2.420	2.271	2.314
2024	nvt	2.495	2.371	2.478
2025	nvt	2.554	2.491	2.563
2026	nvt	2.615	2.598	2.624

- Het collegegeld zal bij een indexering op basis van een jaargemiddelde sneller stijgen in vergelijking met een indexeringswijze op basis van een driejaars gemiddelde.
- De afweging is dus over hoeveel jaar we de hoge inflatie van het jaar 2022 willen uitsmeren.

### *Gevolgen les- en cursusgeld*

**Datum**

8 december 2022

- In het MBO worden les- en cursusgeld betaald: lesgeld door BOL-studenten boven de 18, en cursusgeld door BBL-studenten boven de 18.
- Het cursusgeld kan wel worden gewijzigd voor studiejaar 23-24, als er bij de augustusbesluitvorming een besluit wordt genomen (wijziging ministeriële regeling).
- Daarbij geldt dat de effecten grotendeels gelijk zijn aan die van het collegegeld:
  - Het les- en cursusgeld wordt gedempt ten opzichte van de huidige systematiek, maar beweegt wel nog meer mee dan bij een driejaar gemiddelde.
  - De lesgeldinkomsten zijn ontvangsten op de OCW-begroting. Daar zullen de ontvangsten ook stabiel zijn en zullen de meevallers en tegenvallers minder groot zijn. De precieze financiële gevolgen worden hiervan nog onderzocht.
  - De cursusgeldinkomsten voor mbo-instellingen zullen op korte termijn licht dalen, maar dit is van een veel minder grote omvang dan de collegegeld inkomsten voor ho-instellingen. Het gaat naar schatting om ongeveer € 2 – 3 miljoen.
- Het lesgeld kan naar verwachting op zijn vroegst worden gewijzigd per studiejaar 24-25, omdat hiervoor een wetswijziging vereist is. Dit wetsvoorstel wordt op dit moment voorbereid.
- Omdat een wetswijziging nodig is, gaan we het lesgeld voor 23/24 éénmalig indexerend volgens de oude systematiek en vanaf 24/25 volgens de nieuwe systematiek. De combinatie van die indexaties zorgt ervoor dat het lesgeld voor 24/25 hoger wordt dan als ofwel twee keer de oude, ofwel twee keer de nieuwe systematiek zou worden gebruikt. Omdat dit een ongewenst neveneffect is, streven we ernaar dit te repareren door het nieuwe startbedrag lager vast te stellen. Dit moet nog nader worden uitgewerkt. Over de financiële gevolgen van deze reparatie, van orde grootte € 14 miljoen structureel, gaan we in gesprek met FIN: we verwachten hier zonder dekking uit te kunnen komen, omdat we door het hogere lesgeld als OCW meer inkomsten hebben die hiervoor benut kunnen worden.



**TER BESLUITVORMING**

Aan: MOCW, via MPVO

**Wetgeving en Juridische  
Zaken**

**Van**

**Datum**

17 oktober 2022

**Referentie**

34241940

**Bijlagen**

2

**Intern OCW afgestemd**

HOenS

# nota

Aanbieding MR wetsvoorstel ter wijziging van onder andere de Les- en cursusgeldwet in verband met de aanpassing van de indexeringsbepalingen van het lesgeld en cursusgeld en aanpassing van de hardheidsclausule

## Aanleiding

Op 17 oktober jl. is het wetsvoorstel *Wijziging van onder andere de Les- en cursusgeldwet in verband met de aanpassing van de indexeringsbepalingen van het lesgeld en cursusgeld en aanpassing van de hardheidsclausule* behandeld in de CWIZO. De CWIZO heeft geconcludeerd dat het wetsvoorstel rechtstreeks in de MR kan worden geagendeerd.

De volgende stap is nu behandeling in de MR op **4 november 2022** en aansluitend de toezending aan de RvS voor advisering.

## Geadviseerd besluit

Indien u akkoord bent met aanbieding van het wetsvoorstel aan de MR en aansluitend de toezending ervan aan de RvS voor advisering, gelieve dan het ministerraadformulier te ondertekenen.

## Toelichting

### *Kern wetsvoorstel*

- Op dit moment is de wijze van indexering van het collegegeld, lesgeld en cursusgeld op verschillende niveaus van regelgeving vastgesteld. Het wetsvoorstel regelt dat er een delegatiebepaling wordt opgenomen in de LCW, waardoor voor alle drie de gelden de indexeringswijze bepaald wordt op het niveau van AMvB. Evenals bij het collegegeld zal de indexering van het les- en cursusgeld worden bepaald op basis van de prijsontwikkeling gedurende een heel jaar.
- Het wetsvoorstel regelt tevens dat de uitzonderingen op de toepassing van de hardheidsclausules van de WSF 2000 en WTOS (i.e. de begrippen partner, toetsingsinkomen en vreemdeling) komen te vervallen.

### *CWIZO*

- Tijdens de CWIZO zijn er twee vragen gesteld.
- De eerste vraag was of de nieuwe wijze van de berekening van de indexatie op de lange termijn houdbaar blijft als de inflatie blijft oplopen.
- In reactie hierop is aangegeven dat OCW denkt dat de nieuwe wijze van berekening op de lange termijn houdbaar is, omdat we gaan kijken naar de gemiddelde inflatie over een jaar. Ook is de nieuwe wijze van

berekening op de lange termijn budgetneutraal voor OCW en instellingen. Daarnaast is OCW van plan om bij de uitwerking van de onderliggende amvb een nieuw startbedrag vast te stellen voor het lesgeld waardoor deze indexatie in de toekomst weer synchroon loopt met het wettelijk collegegeld en cursusgeld.

**Datum**  
**17 oktober 2022**

- De tweede vraag was of in de toelichting kan worden opgenomen hoe de nieuwe indexeringswijze er de afgelopen jaren uit had gezien t.o.v. de huidige wijze van indexering. Deze berekening zal gedurende de lijn worden toegevoegd aan de toelichting. In verband met de korte aanleverdeadline voor de MR is de lijn wel alvast gestart.

#### *Planning*

Het tijdspad voor deze wetwijziging is krap, aangezien het wenselijk is de indexatie van het lesgeld voor studiejaar2024/2025 met de nieuwe indexatiemethode te laten plaatsvinden. Hiervoor moet het wetsvoorstel voor 1 oktober 2023 in werking treden.

De planning ziet er op hoofdlijnen als volgt uit:

CWIZO	17 oktober 2022
MR	4 november 2022
RvS-traject	Begin november – januari 2023
TK	Begin februari – half mei 2023
EK	Half mei - 11 juli 2023
Ondertekening, contraseign, drukproef	Juli 2023
Plaatsing Staatsblad	Juli 2023
Minimum invoeringstermijn	Juli – augustus 2023
inwerkingtreding	Voor 1 oktober 2023

#### **Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden**

N.v.t.





**TER BESLUITVORMING**

Aan: MOCW

**Wetgeving en Juridische  
Zaken**

**Van**

**Datum**

30 september 2022

**Referentie**

WJ/34092833

**Bijlagen**

Wetsvoorstel

**Intern OCW afgestemd**

HOenS

# nota

Aanbieding CWIZO wetsvoorstel ter wijziging van onder andere de Les- en cursusgeldwet in verband met de aanpassing van de indexeringsbepalingen van het lesgeld en cursusgeld en aanpassing van de hardheidsclausule

## Aanleiding

Het wetsvoorstel *Wijziging van onder andere de Les- en cursusgeldwet in verband met de aanpassing van de indexeringsbepalingen van het lesgeld en cursusgeld en aanpassing van de hardheidsclausule* is gereed om behandeld te worden in de CWIZO van 17 oktober a.s. (**aanleverdeadline 7 oktober a.s.**) en aansluitend de MR.

## Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de agendering van bijgaand wetsvoorstel in de CWIZO van 17 oktober a.s..

## Toelichting

### *Kern wetsvoorstel*

- Op dit moment is de wijze van indexering van het collegegeld, lesgeld en cursusgeld op verschillende niveaus van regelgeving vastgesteld. Het wetsvoorstel regelt dat er een delegatiebepaling wordt opgenomen in de LCW, waardoor voor alle drie de gelden de indexeringswijze bepaald wordt op het niveau van AMVB. Evenals bij het collegegeld zal de indexering van het les- en cursusgeld worden bepaald op basis van de prijsontwikkeling gedurende een heel jaar.
- Het wetsvoorstel regelt tevens dat de uitzonderingen op de toepassing van de hardheidsclausules van de WSF 2000 en WTOS (i.e. de begrippen partner, toetsingsinkomen en vreemdeling) komen te vervallen.

### *Consultatie en toetsing*

- DUO heeft in de uitvoeringstoets aangegeven dat het wetsvoorstel uitvoerbaar is. Wel gaf DUO aan dat het belangrijk is dat DUO tijdig over het nieuwe bedrag van het lesgeld beschikt (voor 1 oktober 2023). Dat is ook haalbaar als de planning van het wetstraject wordt gerealiseerd. Voor de hardheidsclausule moet DUO eenmalig de werkinstructies aanpassen. Dit valt onder de reguliere werkzaamheden.
- Het ATR heeft het dossier niet geselecteerd voor een formeel advies, omdat het geen gevolgen voor de regeldruk heeft.
- Er zijn geen reacties op de internetconsultatie binnen gekomen.
- JenV had geen opmerkingen bij het wetsvoorstel.
- Naar aanleiding van de afstemming met FIN is de paragraaf over de gevolgen voor de rijksbegroting aangevuld op een paar onderdelen.

*Planning*

Het tijdspad voor deze wetwijziging is krap, aangezien het wenselijk is de indexatie van het lesgeld voor studiejaar2024/2025 met de nieuwe indexatiemethode te laten plaatsvinden. Hiervoor moet het wetsvoorstel voor 1 oktober 2023 in werking treden.

De planning ziet er op hoofdlijnen als volgt uit:

CWIZO	17 oktober 2022
MR	4 november 2022
RvS-traject	Begin november – januari 2023
TK	Begin februari – half mei 2023
EK	Half mei - 11 juli 2023
Ondertekening, contraseign, drukproef	Juli 2023
Plaatsing Staatsblad	Juli 2023
Minimum invoeringstermijn	Juli – augustus 2023
inwerkingtreding	Voor 1 oktober 2023

**Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden**

N.v.t.



TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

Wetgeving en Juridische  
Zaken

Van

Datum

30 september 2022

Referentie

WJ/34092833

Bijlagen

Wetsvoorstel

Intern OCW afgestemd

HOenS

## nota

Aanbieding CWIZO wetsvoorstel ter wijziging van onder andere de Les- en cursusgeldwet in verband met de aanpassing van de indexeringsbepalingen van het lesgeld en cursusgeld en aanpassing van de hardheidsclausule

### Aanleiding

Het wetsvoorstel *Wijziging van onder andere de Les- en cursusgeldwet in verband met de aanpassing van de indexeringsbepalingen van het lesgeld en cursusgeld en aanpassing van de hardheidsclausule* is gereed om behandeld te worden in de CWIZO van 17 oktober a.s. (**aanleverdeadline 7 oktober a.s.**) en aansluitend de MR.

### Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de agendering van bijgaand wetsvoorstel in de CWIZO van 17 oktober a.s.

### Toelichting

Kern wetsvoorstel

- Op dit moment is de wijze van indexering van het collegegeld, lesgeld en cursusgeld op verschillende niveaus van regelgeving vastgesteld. Het wetsvoorstel regelt dat er een delegatiebepaling wordt opgenomen in de LCW, waardoor voor alle drie de gelden de indexeringswijze bepaald wordt op het niveau van AMvB. Evenals bij het collegegeld zal de indexering van het les- en cursusgeld worden bepaald op basis van de prijsontwikkeling gedurende een heel jaar.
- Het wetsvoorstel regelt tevens dat de uitzonderingen op de toepassing van de hardheidsclausules van de WSF 2000 en WTOS (i.e. de begrippen partner, toetsingsinkomen en vreemdeling) komen te vervallen.

Consultatie en toetsing

- DUO heeft in de uitvoeringstoets aangegeven dat het wetsvoorstel uitvoerbaar is. Wel gaf DUO aan dat het belangrijk is dat DUO tijdig over het nieuwe bedrag van het lesgeld beschikt (voor 1 oktober 2023). Dat is ook haalbaar als de planning van het wetstraject wordt gerealiseerd. Voor de hardheidsclausule moet DUO eenmalig de werkinstructies aanpassen. Dit valt onder de reguliere werkzaamheden.
- Het ATR heeft het dossier niet geselecteerd voor een formeel advies, omdat het geen gevolgen voor de regeldruk heeft.
- Er zijn geen reacties op de internetconsultatie binnen gekomen.
- JenV had geen opmerkingen bij het wetsvoorstel.
- Naar aanleiding van de afstemming met FIN is de paragraaf over de gevolgen voor de rijksbegroting aangevuld op een paar onderdelen.

*Miet dit opert als wetsvoorstel of kan het ook  
bij verzamelnwet? geen druk op wetgevingsagenda  
van het parlement? weder prima.*

[REDACTED]

---

**Van:** [REDACTED]  
**Verzonden:** vrijdag 7 oktober 2022 11:20  
**Aan:** [REDACTED]  
**CC:** [REDACTED]  
**Onderwerp:** vraag nota aanlevering cwizo wetsvoorstel wijziging indaxtiebepaling lesgeld en hardheidsclausule

**Opvolgingsvlag:** Opvolgen  
**Vlagstatus:** Met vlag

Hoi [REDACTED],

MPVO vroeg het volgende op de nota voor aanbieding aan de CWIZO van het wetsvoorstel aanpassing indexeringsbepalingen lesgeld en cursusgeld en hardheidsclausules:

*Moet dit in een apart wetsvoorstel of kan het ook bij verzamelwet? Gezien de druk op de wetgevingsagenda van het parlement*

Hierbij de beantwoording:

Dit wetsvoorstel kan niet mee in de verzamelwet. Hier kunnen alleen wijzigingen in mee die (vrijwel) geen uitvoeringsgevolgen hebben en niet inhoudelijk zijn. Dit is niet het geval bij dit wetsvoorstel. Daarnaast is het wenselijk om de indexatiewijze van het lesgeld voor 1 oktober 2023 te hebben aangepast, zodat de indexatiewijze weer gelijk loopt met het wettelijk collegegeld en lesgeld. Er is momenteel geen ander wetsvoorstel dat in de juiste fase van de procedure is en dezelfde snelheid heeft.

Ik hoor het graag als dit nog tot verdere vragen leidt. Ik zal de stukken alvast aanleveren voor de CWIZO.

Groet,  
[REDACTED]

Oké! Heldere Dank!



**TER BESLUITVORMING**

Aan: MOCW

**Hoger Onderwijs en  
Studiefinanciering**

**Van**

**Datum**

22 augustus 2022

**Referentie**

33804586

**Bijlagen**

1. Wetswijziging + MvT
2. Formulier internetconsultatie

**Intern OCW afgestemd**

DUO, FEZ, MBO, WJZ

# nota

Start internetconsultatie en uitvoeringstoets Wet  
indexering les- en cursusgeld en hardheidsclausule WSF

## Aanleiding

U bent geïnformeerd over het wetstraject om de Les- en cursusgeldwet (LCW) aan te passen teneinde de wijze van indexering van het lesgeld gelijk te kunnen trekken met de indexeringswijze van het collegegeld en cursusgeld. In dit wetsvoorstel wordt eveneens meegenomen de wijziging van de hardheidsclausules in de Wet studiefinanciering 2000 (WSF 2000) en de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (WTOS).

Middels deze nota wordt u nader geïnformeerd over de inhoud van het wetsvoorstel en wordt uw akkoord gevraagd voor het starten van de internetconsultatie en het aanvragen van een versnelde uitvoeringstoets.

U ontvangt deze nota reeds voordat de augustusbesluitvorming is afgerond, om te voorkomen dat voorliggend wetsvoorstel te veel vertraging oploopt en de nieuwe wijze van indexering niet per studiejaar 2024-2025 kan worden gebruikt.

## Geadviseerd besluit

- U gaat akkoord met het per 29 augustus 2022 in internetconsultatie brengen van het voorliggende wetsvoorstel, mits het kabinet in de augustusbesluitvorming tot een akkoord is gekomen over de wijze van indexering van het wettelijk collegegeld;
- U gaat akkoord met het vragen van een versnelde uitvoeringstoets aan DUO;
- U gaat akkoord met het voornemen om de hardheidsclausules in de WSF 2000 en WTOS anticiperend breed toe te passen (i.e. zonder de wettelijke uitzonderingen in acht te nemen), voordat voorliggend wetsvoorstel in werking treedt.

## Toelichting

### *Kern wetsvoorstel*

- Op dit moment is de wijze van indexering van het collegegeld, lesgeld en cursusgeld op verschillende niveaus van regelgeving vastgesteld. Het wetsvoorstel regelt dat er een delegatiebepaling wordt opgenomen in de LCW, waardoor voor alle drie de gelden de indexeringswijze bepaald wordt op het niveau van AMvB;
- Het wetsvoorstel regelt tevens dat de uitzonderingen op de toepassing van de hardheidsclausules van de WSF 2000 en WTOS (i.e. de begrippen partner, toetsingsinkomen en vreemdeling) komen te vervallen.

### *Wijziging hardheidsclausule*

- DUO past nu al veel maatwerk toe in de toekenning van studiefinanciering en het innen van studieschulden. De WSF 2000 bevat een hardheidsclausule die bij besluiten met onevenredige gevolgen voor een burger de mogelijkheid biedt om voor die betreffende persoon van de wet af te wijken.<sup>1</sup> DUO gebruikt deze bevoegdheid bijvoorbeeld bij het persoonsgericht innen van studieschulden en het toekennen van de aanvullende beurs aan studenten die problemen met hun ouders hebben. In het Arbitrair Beraad van DUO<sup>2</sup> wordt de casuïstiek besproken waarbij mogelijk van de regels moet worden afgeweken om te voorkomen dat een student of debiteur onevenredige gevolgen ondervindt van directe toepassing van de wet. De begrippen 'partner', 'toetsingsinkomen' en 'vreemdeling' zijn echter uitgezonderd van de hardheidsclausule, wat afwijken bij deze begrippen niet mogelijk maakt. Dit bemoeilijkt het toepassen van maatwerk.
- DUO gebruikt bijvoorbeeld het toetsingsinkomen om de hoogte van de maandelijkse aflossing op de studieschuld te bepalen. Aangezien dit begrip uitgezonderd is van de hardheidsclausule, is het voor DUO niet mogelijk om in schrijnende situaties de hoogte van de maandelijkse aflossing te verlagen.
- De reden dat bovenstaande uitzonderingen zijn opgenomen in de hardheidsclausules van de WSF 2000 en de WTOS, is de inwerkingtreding van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir). De Awir had tot doel het harmoniseren van inkomensafhankelijke regelingen en de daarin opgenomen algemene begrippen (zoals 'partner', 'toetsingsinkomen' en 'vreemdeling'). Om ervoor te zorgen dat deze begrippen ook uniform zouden worden toegepast, werden de in de Awir opgenomen begrippen uitgesloten van hardheidsclausules in andere wetgeving.
- Naar aanleiding van de toeslagenaffaire is hier echter meer ruimte voor gekomen. In de Awir is sindsdien een bepaling opgenomen vergelijkbaar met het in de Algemene wet bestuursrecht gecodificeerde evenredigheidsbeginsel (artikel 13b Awir). Het tweede lid van deze bepaling stelt dat: "[d]e voor een belanghebbende nadelige gevolgen van een beschikking als bedoeld in het eerste lid mogen niet onevenredig zijn in verhouding tot de met die beschikking te dienen doelen". Dit betekent dat de Awir nu wél de mogelijkheid biedt om in individuele gevallen af te wijken van wet- en regelgeving, oftewel, maatwerk te bieden. De wijziging van de Awir biedt OCW de mogelijkheid om de WSF 2000 en WTOS te wijzigen om de hardheidsclausules ook van toepassing te laten

---

<sup>1</sup> Zie artikel 11.5 WSF 2000. In de WTOS is eenzelfde hardheidsclausule opgenomen, zie artikel 11.4. De hardheidsclausule van de Les- en cursusgeldwet omvat geen uitzonderingen. Zie daarvoor artikel 9b.

<sup>2</sup> Het Arbitrair Beraad is een multidisciplinair team binnen DUO dat een besluit neemt over maatwerkcasuïstiek. DUO-medewerkers kunnen ingewikkelde casuïstiek hier voorleggen.

zijn op de begrippen 'partner', 'toetsingsinkomen' en 'vreemdeling'. Dit sluit ook aan bij het kabinetsbeleid om meer de menselijke maat in de uitvoering van wetgeving toe te passen en daarvoor hardheidsclausules in de wet op te nemen.

#### *Volgende fase proces*

- Teneinde de nieuwe wijze van indexering te gebruiken voor de indexering van het lesgeld per studiejaar 2024-2025, dient het wetsvoorstel in werking te treden vóór 1 oktober 2023;
- Volgens de voorgestelde planning zou, wegens de doorlooptijd van verschillende onderdelen in het wetgevingsproces, het wetsvoorstel dan uiterlijk 29 augustus 2022 in internetconsultatie moeten worden gebracht;
- Ook moet een versnelde uitvoeringstoets worden aangevraagd bij DUO, zodat er voldoende tijd is voor het ministerraadtraject en advisering door de Raad van State. Vooralsnog zou het dan niet nodig zijn om de Raad van State om een spoedadvies te verzoeken;
- Een uitgebreidere planning vindt u onderaan deze nota.

#### *Gedupeerde groep mbo-studenten (bol-studenten 18+ zonder aanvullende beurs)*

- Vanwege de vereiste wetwijziging is de eerste mogelijkheid om de nieuwe wijze van indexering voor het lesgeld in te zetten per studiejaar 2024-2025 (en niet al per studiejaar 2023-2024 zoals bij het collegegeld en cursusgeld). Deze vertraging heeft mogelijk zowel incidentele als structurele consequenties.
- Incidentele consequenties.
  - Lesgeldplichtige mbo-studenten (circa 240.000 bol-studenten 18+) krijgen te maken met een indexering van het lesgeld voor studiejaar 2023-2024 die tweemaal zo hoog is als de indexering van het collegegeld en cursusgeld: respectievelijk 9,6% versus 4,7%.
  - Voor de studenten met een aanvullende beurs (circa 120.000 studenten, i.e. de helft van de lesgeldplichtige studenten) wordt de aanvullende beurs aangevuld met de hoogte van het lesgeld, zij worden op die manier dus gecompenseerd voor deze eenmalige piek in de hoogte van het lesgeld;
  - De overige groep van 120.000 studenten (circa 25% van het totaal aantal mbo-studenten) krijgt eenmalig te maken met een extreme piek in schoolkosten, die mbo-studenten met een aanvullende beurs en ho-studenten niet hebben. Op jaarbasis leidt dit voor getroffen studenten tot 118 euro meerkosten (grofweg 10 euro per maand). Dit naast ook alle fors gestegen overige kosten vanwege onder ander de inflatie in Nederland. Ons beeld is dat dit door met name JOB MBO en de MBO Raad als onrechtvaardig

- wordt gezien. Bovendien raakt dit met name de middeninkomens (die net geen aanvullende beurs meer krijgen) onevenredig hard;
- Voor deze groep geldt wel dat de hoogte van de basisbeurs nog wordt geïndexeerd per 1 januari 2024. Daarin zal de hoge inflatie ook doorwerken. Bovendien werkt het kabinet op dit moment aan andere koopkrachtmaatregelen die mogelijk ook deze groep begunstigen;
  - In samenspraak met DUO en binnen OCW is gezocht naar manieren om deze groep tegemoet te komen. Dit heeft tot op heden nog geen uitvoerbare maatregelen opgeleverd.
  - Beleidsmatig achten wij deze uitkomst acceptabel. De meerkosten van 118 euro voor deze groep zijn beperkt, en een eventuele compensatieregeling voor deze incidentele tegenvaller zou daarmee niet doelmatig zijn, afgezet tegen de uitvoeringskosten ervan. Politiek gezien verwachten we dat u hier wel op aangesproken wordt, omdat JOB MBO en de MBO-raad aangegeven hebben hier kritisch op te zijn.
  - Indien gewenst kunt u hierover apart nader worden geïnformeerd en kan dit verder worden verkend. Dit heeft geen consequenties voor de planning van dit wetsvoorstel dat enkel ziet op de delegatiebepaling en niet op de indexeringswijze of hoogte van het lesgeld *an sich*;
- Structurele consequenties.
    - Het lesgeld komt jaarlijks tot stand op basis van een startbedrag en een indexatiesystematiek. Het louter aanpassen van de indexatiewijze in combinatie met de eenmalig hogere inflatie, heeft echter als ongewenste consequentie dat lesgeldplichtigen méér gaan betalen dan als de oude systematiek gevolgd was. Om dit te voorkomen is het voornemen om bij de vaststelling van de nieuwe wijze van indexering van het lesgeld, ook éénmalig het startbedrag aan te passen. Zo werkt deze niet overmatig door in de hoogte van het lesgeld dat geldt vanaf 2024-2025. We verwachten hier met FIN uit te komen.

*Anticiperend toepassen verruimde hardheidsclausules WSF 2000 en WTOS*

- Een wetgevingsproces neemt gemiddeld twee jaar in beslag. Om dit proces te versnellen is besloten aan te sluiten bij het wetsvoorstel indexering les- en cursusgeld.
- Desondanks blijft de wens bestaan al eerder de hardheidsclausule te kunnen toepassen in gevallen waarbij op dit moment volgens de wet toepassing van de hardheidsclausules nog niet is toegestaan. Het gaat dan met name om het begrip toetsingsinkomen, wat zeker in deze tijd van draagkrachtvermindering voor acute problemen kan zorgen;



- Daarom wordt voorgesteld om vooruitlopend op deze wijzigingen DUO reeds anticiperend op de wetwijziging de hardheidsclausule in deze gevallen toe te passen;
- Het komt in incidentele gevallen voor dat vooruitlopend op de inwerkingtreding van een wetwijziging reeds anticiperend op de wetwijziging wordt gehandeld. Voordat daartoe kan worden overgegaan, moet de Tweede en Eerste Kamer hierover geïnformeerd zijn en het parlement mag hiertegen geen bezwaren uiten. Ook is vereist dat een zwaarwegend belang wordt gediend met het anticiperend toepassen. Voornemen is het parlement te informeren via de Kamerbrief over de menselijke maat in de uitvoering van studiefinanciering die na de zomer aan de Kamer wordt gezonden.

## Planning

Het les- en cursusgeld dient elk jaar voor 1 oktober te worden vastgesteld voor het studiejaar dat start in de daaropvolgende maand augustus. Om het les- en cursusgeld per studiejaar 2024-2025 op de nieuwe wijze te kunnen vaststellen, dient deze wetwijziging en de wijziging van het Uitvoeringsbesluit LCW afgerond te zijn vóór 1 oktober 2023. Om dit te realiseren dient uiterlijk 29 augustus 2022 het wetsvoorstel in internetconsultatie worden gebracht (bij meer dan een paar dagen vertraging komt de planning in gedrang). Ook dient de uitvoeringstoets versneld te worden uitgevoerd, wat betekent dat DUO hiervoor 4 weken de tijd heeft. De planning ziet er dan als volgt uit:

22 augustus	Aanbieden conceptwetsvoorstel aan MOCW
26 augustus	Akkoord coalitie in augustusbesluitvorming
29 augustus – 23 september	Consultatie (internetconsultatie, uitvoeringstoets DUO, ATR)
17 oktober	CWIZO (aanleveren stukken 7 oktober)
28 oktober	Ministerraad
November – januari '23	Advies Raad van State
Februari – half mei '23	Tweede Kamerbehandeling
Half mei – uiterlijk 11 juli '23	Eerste Kamerbehandeling
Juli '23	Ondertekening, contraseign, drukproef
Juli '23	Plaatsing Staatsblad (nog voor reces)
Juli – augustus	Minimum invoeringstermijn
Uiterlijk 30 september '23	Inwerkingtreding



**TER INFORMATIE**

Aan: MOCW

**Hoger Onderwijs en  
Studiefinanciering**

**Van**



**Datum**

15 augustus 2022

**Referentie**

33780410

**Bijlagen**

**Intern OCW afgestemd**

DUO, MBO, WJZ

# nota

Wetswijziging wijze van indexering lesgeld gecombineerd  
met verbreden hardheidsclausule studiefinanciering

## Aanleiding

U bent kortgeleden geïnformeerd over het traject om te komen tot een nieuwe wijze van indexering van het collegegeld. Om deze nieuwe wijze van indexering ook mogelijk te maken voor het lesgeld, is een wetswijziging vereist. Middels deze nota wordt u geïnformeerd over de planning en hoofdlijn van dit wetsvoorstel. Tevens wordt u geïnformeerd over de wijziging van de hardheidsclausules in de Wet studiefinanciering 2000 (WSF2000) en de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (WTOS) en het samenvoegen van deze trajecten. Mocht onderstaande voor u vragen oproepen alvorens volgende week aan u het wetsvoorstel wordt aangeboden, dan kunnen die desgewenst tijdens de beleidsstaf van 25 augustus met u worden besproken.

## Toelichting

- Tijdens de augustusbesluitvorming wordt gesproken over een nieuwe wijze van indexering voor het wettelijk collegegeld, en in het verlengde daarvan het les- en cursusgeld. De wijze van indexering van het cursusgeld kan worden aangepast per ministeriële regeling. Direct nadat hiertoe via de augustusbesluitvorming een akkoord is gegeven, zal deze regeling u worden aangeboden. Daarbij wordt aangesloten bij de nieuwe wijze van indexering van het wettelijk collegegeld.
- Voor de wijziging van de wijze van indexering van het lesgeld is een wetswijziging vereist. De nieuwe wijze van indexering kan daarom pas voor het eerst worden ingezet voor studiejaar 2024-2025 (en niet al per studiejaar 2023-2024, zoals bij het collegegeld en het cursusgeld).
- Om in de toekomst het lesgeld op dezelfde wijze te kunnen regelen als het collegegeld en cursusgeld, zal de wijze van indexering niet opnieuw worden opgenomen in de Les- en cursusgeldwet, maar zal dit op gelijke wijze als het collegegeld worden gedelegeerd naar het Uitvoeringsbesluit Les- en cursusgeldwet (AMvB).
- Vanwege de doorlooptijd van verschillende onderdelen van het wetgevingstraject (zie planning), zal een hiertoe strekkend concept wetsvoorstel u over enkele weken worden aangeboden.

### *Hardheidsclausules WSF2000 en WTOS*

- Het is de wens van DUO en HO&S om de huidige uitzonderingen op de toepassing van de hardheidsclausules van de WSF2000 en WTOS (partner, toetsingsinkomen, vreemdeling en de Awir)<sup>1</sup> te laten vervallen.

<sup>1</sup> Momenteel kan bij toepassing van de WSF2000 en de WTOS niet in individuele gevallen worden afgeweken van deze wetgeving als het afwijking betreft van de begrippen 'partner',

**Datum**  
**15 augustus 2022**

Op deze manier kan DUO alle gevallen waarin sprake is van onredelijke gevolgen voor een individu maatwerk kan toepassen.

- Tijdens het beleidsstafoverleg op 21 juni jl. is hierover met u gesproken in het kader van de verkenning rond de versterking van de rechtmatigheid en dienstverlening van studiefinanciering. U heeft toen aangegeven hier positief tegenover te staan, maar u heeft hierover geen besluit genomen. Wel is besloten te komen tot een plan van aanpak voor een verkenning naar de versterking van de dienstverlening rond studiefinanciering en het versterken van toezicht en handhaving op een rechtmatig gebruik van het studiefinancieringstelsel. Dit plan van aanpak zal in september met u worden besproken.
- De inwerkingtreding van de wet over het versterken van de dienstverlening is pas voorzien voor eind 2024 / begin 2025. Het heeft de voorkeur van DUO en HO&S om al voor inwerkingtreding 'anticiperend te handelen' en maatwerk te leveren op deze onderwerpen. Dan is het wel noodzakelijk om de wet z.s.m. te wijzigen. Daarom is het zinvol om het vervallen van de uitzonderingen op de hardheidsclausules mee te laten lopen met de wetswijziging van de Les- en cursusgeldwet. Het is toegestaan om anticiperend te handelen, maar dan moet de Tweede Kamer hier wel van op de hoogte worden gesteld. Het is mogelijk om dit na de zomer op te nemen in een Kamerbrief over de menselijke maat in de uitvoering van studiefinanciering.
- Dit voornemen zal voor de start van de internetconsultatie uitgebreider gemotiveerd ter besluitvorming aan u worden voorgelegd.

### Planning

- Om de wetswijziging op tijd in werking te kunnen laten treden, zal reeds op 29 augustus het conceptwetsvoorstel moeten worden aangeboden voor internetconsultatie. Dit is meteen nadat akkoord is gegeven voor een nieuwe wijze van indexering in de augustusbesluitvorming op 26 augustus.

22 augustus	Aanbieden conceptwetsvoorstel aan MOCW
26 augustus	Akkoord coalitie in augustusbesluitvorming
29 augustus – 23 september	Consultatie (internetconsultatie, DUO, ATR)
17 oktober & 28 oktober	CWIZO en MR
November – januari '23	Advies Raad van State
Februari – juli '23	Parlementaire behandeling
Uiterlijk 30 september '23	Inwerkingtreding

---

'toetsingsinkomen' en 'vreemdeling'. Deze uitzonderingen zijn toentertijd in de hardheidsclausules opgenomen bij de inwerkingtreding van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir), waarin deze begrippen zijn opgenomen. Omdat het doel van de Awir was het harmoniseren van dergelijke regelingen, werd het onwenselijk geacht als in andere wetgeving hiervan kon worden afgeweken. N.a.v. de kinderopvangtoeslagaffaire is nu het evenredigheidsbeginsel opgenomen in de Awir, wat de mogelijkheid geeft om in individuele gevallen van de bepalingen uit de Awir af te wijken. Gezien de wens van DUO en deze wijziging van de Awir, wordt voorgesteld ook afwijking van de WSF2000 en de WTOS in alle gevallen mogelijk te maken.